

K některým otázkám vojenské doktríny

Komplexní vědecké rozpracování bližších a vzdálenějších perspektiv výstavby a modernizace obranného systému, jakož i dalšího rozvoje ozbrojených sil, vyžaduje hluboké a všestranné ujasnění soudobé vojenskodoktrinální koncepce státu, spojeneckého svazku nebo paktu států a hypotéz jejich evolučních perspektiv.

Obsah soudobé vojenské doktríny, jejíž závěry a zásady jsou již svým dílem realizovány ve vytyčené koncepci výstavby obranného systému a také v konkrétních projektech další modernizace ozbrojených sil, vyžadují, aby byly nadále teorií ještě intenzivněji a systematicky rozpracovány, konkretizovány a také široce objasňovány.

Potřeba teoretického řešení a objasňování obsáhlého komplexu vojenskodoktrinálních otázek nazrává postupně s vývojem vojenskoobraně funkce státu a spojeneckého svazku a objektivně vyplývá jak ze současného stupně a perspektivních tendencí rozvoje obranného systému státu, tak i z potřeb socialistického vojenství.

Kromě tohoto určujícího postavení ve vztahu k celkovému rozvoji vojenské síly státu je vojenská doktrína klíčovou problematikou vojenskoodborné a ideově politické přípravy kádru na vojenských akademích a učilištích, na štábech i u vojsk.

Teoretické ujasnění vojenskodoktrinální problematiky je mimorádně důležité také pro celkové obsahové ovlivnění vědeckovýzkumné práce v oblasti obrany, státu, branné přípravy řídicích kádru stranických, státních i hospodářských orgánů i pro obsahové usměrnění branné výchovy obyvatelstva, zejména pak branné výchovy mladé generace na školách.

Vojenskodoktrinální otázky mají výrazný všeobecně politický, sociálně politický, vojenskopolitický, filozofickoteoretický a metodický, ekonomický, vojenskoodborný a také vojenskotechnický obsah. Proto jejich teoretické ujasňování a rozpracování má z hlediska dalšího efektivního rozvíjení teoretické i praktické stránky současné i perspektivní vojenské výstavby ve státě, společenství států, mimořádný význam a funkčnost.

Teoretické rozpracování a objasňování základních otázek jak státní, tak i spojenecké vojenskodoktrinální problematiky má tedy praktický význam v tom, že napomáhá vytvoření komplexního, široce založeného a všestrannějšího vědeckého pohledu na celkovou brannou problematiku státu a společně s tím poskytuje i nezbytná politická, ideologická i vojenskoodborná kritéria a východiska pro řídicí politickou i vojenskoodbornou činnost na úseku obrany a bezpečnosti země.

Cílem článku je vyjádřit některé zásady vojenskodoktrinální problematiky a prohloubit znalosti dané problematiky příslušníky velitelského a vědeckopedagogického sboru ČSLA.

Je všeobecně známo, že pokud jde o buržoazní vojenské umění druhé světové války i o poválečné období jeho rozvoje, vojenskoteoretické myšlení zejména v evropských socialistických státech usilovalo trvale o vědeckou analýzu podstaty a charakteru vojenskodoktrinálních koncepcí hlavních kapitalistických států a o vyvození odpovídajících závěrů pro vlastní obranu. V naší vojenskopolitické propagandě, i když často ne bez nedostatků, byly vojenské doktríny hlavních imperialistických států, jejich charakter, rysy a obsah vysvětlovány velitelskému sboru jako klíčová problematika seznamování se s armádami pravděpodobného nepřítele.

Vlastní socialistické vojenství přibližně do konce první poloviny padesátých let používání pojmu vojenská doktrína ve vztahu k vlastní vojenské teorii a praxi odmítalo. Přitom byl propagován a uplatňován názor, že vojenské teorie rozvíjené v buržoazních státech jsou nevědecké, neschopné správně odrazet zákonitosti a potřeby rozvoje vojenství, jsou tedy „doktrínami“. Avšak v období, které je přibližně dáno XX. a XXII. sjezdem KSSS, byla nově vymezena úloha sovětské vojenské vědy a význam vojenské doktríny při budování a upevňování obranné funkce socialistického státu, ujasněn vzájemný vztah existující mezi sovětskou vojenskou doktrínou a sovětskou vojenskou vědou. Bylo přistoupeno k propracování základních tezí, závěrů a zásad soudobé sovětské vojenské doktríny, které se staly zejména v průběhu šedesátých let určující směrnici a základem moderní vojenské výstavby v SSSR a také v ostatních, především evropských socialistických státech. V dalším průběhu všechny sjezdy KSSS a ostatních komunistických a dělnických stran se výrazně zapsaly do historie tvorby vojenských a státních doktrín evropských zemí socialistického společenství.

I krizová léta 1968—1969 prokázala, že přijatá vojenská doktrína je trnem v oku všem nepřátelům socialismu. Zejména některé požadavky „aktivní neutrality“ prokazovaly nepřátelský vztah ke společenství se Sovětským svazem, k členství ve Varšavské smlouvě. Tyto hlasy byly ovšem záhy umlčeny.

Mluvíme-li o sovětské vojenské doktríně (nebo jak jsme v poslední době zvyklí často používat termínu socialistická vojenská doktrína, ztotožňovanou s doktrínou socialistického společenství zemí Varšavské smlouvy), je třeba říci, že její politický aspekt zformuloval již V. I. Lenin. Jeho poučky o vztahu sovětského státu k válkám, o charakteru sovětských vojenských úkolů a o politických cílech války, zůstávají v platnosti i dnes a jsou rozváděny v usneseních stranických sjezdů. Země socialistického společenství, zejména státy-účastníci Varšavské smlouvy tuto doktrínu přijímají, a proto se stává socialistickou doktrínou. To je dáno i podstatou společenského zřízení, jednotou názorů na vnitřní a zahraniční vojenskou politiku SSSR, zemí Varšavské smlouvy i jednotlivých socialistických států, která je vedena v jejich zájmu.

Podíváme-li se ovšem na vojenskou doktrínu kapitalistických zemí vidíme, že hlavním předpokladem vypracování „jednotné“ doktríny těchto zemí je skutečnost, že země začleněné do agresivních bloků se zřikají svých zájmů ve prospěch imperialistických Spojených států severoamerických. Vývoj ozbrojených sil těchto zemí je určován především snahou vládnoucích kruhů USA držet své spojence v naprosté politické a hospodářské závislosti.

Socialistická vojenská doktrína bere v úvahu fakt, že její obsah a charakter do určité míry ovlivňují:

— Geografická poloha země. Vliv geografické polohy státu nelze zkoumat izolovaně od ostatních činitelů hospodářského a politického charakteru, jakož i od situace sousedních států a vztahu k nim.

Geografická poloha má bezprostřední vliv na výstavbu ozbrojených sil, přípravu velitelů, štábů, vojsk a státního území. Jiné specifické rysy budou při řešení těchto otázek ve státě, který přímo hraničí s předpokládaným nepřítelem, než ve státě, který je ve značné vzdálenosti, v hloubce daného společenství zemí. Vliv bude mít i skutečnost, zda dané země hraničí s mořem či ne, zda se nachází v horském a zalesněném či v rovinném terénu apod.

— Národní zvláštnosti. V kapitalistické společnosti ztrácí vliv národních zvláštností na vytváření vojenské doktríny svůj bývalý význam. Ve snaze potlačit demokratické síly své země a upevnit své postavení, paktuje se buržoazie jedné země s buržoazií silnějšího kapitalistického státu, často ke škodě národních zájmů lidu.

Přihlédnutí k národním zvláštnostem lidu jednotlivých zemí socialistického společenství naopak upevňuje internacionální vztahy mezi jednotlivými zeměmi, v kterých neexistují antagonistické rozpory mezi třídami a tím i různé zájmy jednotlivých tříd.

Ve vojenské doktríně jsou stanoveny obecné zásadní poučky. Vojenské umění vychází z těchto obecných pouček, rozpracovává a zkoumá konkrétní problémy, které se týkají charakteru příští války, přípravy země na válku, výstavby a organizace ozbrojených sil a způsobů vedení války.

Obecně řečeno — **vojenská doktrína představuje přijatý systém názorů na charakter i způsoby vedení války a všestrannou přípravu státu a ozbrojených sil v daném státě a jeho ozbrojených silách.** Musí dát odpověď na tyto zásadní otázky:

- jaký charakter bude mít válka, kterou může vést stát a jeho ozbrojené síly,
- s jakým nepřítelem může být válka vedena,
- jaké cíle a úkoly mohou být stanoveny ozbrojeným silám v příští válce,
- jak musí být připraveny a vybaveny ozbrojené síly, aby stanovené cíle a úkoly mohly splnit a v jakém směru je zapotřebí zaměřit jejich výstavbu,
- jakými neefektivnějšími způsoby vést válku,
- jak zaměřit a uskutečnit přípravu státu a národního hospodářství na válku.

Tyto otázky jsou zásadním obsahem vojenské doktríny. Na jejich správném řešení bude v rozhodující míře záviset cílevědomost přípravy státu a jeho ozbrojených sil na budoucí válku a vytváření předpokladů k dosažení celkového vítězství.

Příští světová válka by měla jasně vyhraněné politické a vojenské cíle. Velké množství lidí a států, rozdělených na kapitalistický tábor a socialistické společenství zemí, by daly této válce koaliční ráz.

Obě předcházející světové války, jak o tom svědčí historie, byly koaliční. V současné době by se však koaliční charakter válek prohloubil kvantitativně i kvalitativně. Dosaďadní politický vývoj ukazuje, že příští válka by byla střetnutím dvou velkých naprosto antagonistických uskupení — koalice socialistických států v čele s USA a zemí socialistického společenství v čele se SSSR.

Historie válek svědčí o kvantitativní i kvalitativní odlišnosti koalic, např.:

1. V první světové válce stály proti sobě dvě koalice imperialistických států. První světová válka se odehrávala především na malé části evropského kontinentu, na území 14 států, na ploše 4 milióny km², za účasti 32 zemí. Byla v ní dvě hlavní válčičky v Evropě — západní a východní a tři druhořadé — Blízký a Střední východ, Balkán a Itálie. Bylo zmobilizováno celkem 74 miliónů lidí. Stály proti sobě armády, vyzbrojené hlavně pěchotou (68 %) a dělostřelectvem (15 %). Za 4 roky a 3 měsíce první světové války bylo 714 dní aktivní bojové činnosti, což představuje koeficient intenzity 0,45. Na frontě padlo přes 9 miliónů lidí, v zápolí 500 000 lidí, materiální škody činily asi 70 miliard dolarů atd.

2. Ve druhé světové válce byla situace složitější. Na jedné straně stála hitlerovská koalice (Německo, Itálie, Japonsko) proti smíšené antifašistické koalici (SSSR, USA, Anglie, Francie atd.). Druhá světová válka probíhala na území 40 států s plochou válčiště již 22 miliónů km², za účasti 64 států. Byly v ní tři hlavní válčiště (východoevropské, které bylo hlavní, západoevropské a dálně východní) a čtyři druhořadá (severní Afrika a Itálie, Balkán, Střední východ a Skandinávie). Kromě toho zahrnovala čtyři oceány a řadu moří. Bylo zmobilizováno celkem 110 miliónů lidí a počet zmobilizovaných mužů v některých zemích byl vyšší než polovina mužů schopných vojenské služby. Ve druhé světové válce se objevily na válčištích velké operační tankové a letecké svazy, změnil se i podíl jednotlivých druhů vojsk: pěchota 40 %, tankové vojsko 15 %, dělostřelectvo 28 %, ženijní vojsko 5 %, jezdecko 2 % atd. V průběhu 1418 dnů Velké vlastenecké války SSSR probíhala aktivní činnost 1320 dnů s koeficientem intenzity 0,93. Na frontě padlo kolem 30 miliónů lidí, v zápolí přes 20 miliónů lidí. Materiální škody, způsobené za druhé světové války v Evropě, se odhadují na 260 miliard dolarů. Celková hodnota prostředků, které pohltila druhá světová válka (včetně přímých vojenských výdajů a hmotných škod) se odhaduje na 4 triliony dolarů.

V příštích možné válce můžeme předpokládat, že budou proti sobě stát dvě třídne naprosto protichůdné koalice a přitom lze předvídat, že centralizovanější a stmelnější společenství socialistických zemí se stane jádrem širšího politického i vojenského společenství nesocialistických, protimperialistických států. Průvodní jevy této války by byly ještě vyhraněnější, ztráty a škody vyšší, zúčastnily by se jí mnohopočetné armády. Válka by zachvátila všechny kontinenty, byla by vedena na všech mořích a oceánech, ve vzduchu i v kosmu apod.

Jak jsem uvedl výše, již obě předcházející světové války měly koaliční charakter, ovšem v současné době jejich kvalita se podstatně zvyšuje, např. v jejich vojenských přípravách. Vojenskopolitické svazy států se sice i dříve vytvářely dlouho před začátkem války, ale v minulých světových válkách byl velký problém ve vytvoření spojeného velení. Např. v první světové válce se podařilo na západní frontě vytvořit spojené velení až v roce 1918, ve druhé světové válce až v roce 1944. Spojit západní a východní válčiště pod jeden orgán velení se však nepodařilo vůbec. V současné době mají koalice již v míru nejen spojená velení, ale na hlavním evropském válčišti jsou již v míru vyčleněny ozbrojené síly, budována vojenská zařízení, organizují se společné cvičení, unifikuje se výzbroj apod. Z těchto pohledů vzrůstá v současné době i význam zpracování vojenské doktríny koalice nebo zemí socialistického společenství, která na jedné straně vychází z vojenských doktrín jednotlivých zemí, na druhé straně tyto ovlivňuje, koordinuje ve prospěch obranyschopnosti celého společenství.

V současné době se sovětská (socialistická) vojenská doktrína chápe jako **oficiální, ve státě (ve společenství států) přijatý systém vědecky zdůvodněných názorů na podstatu, charakter a způsoby vedení války, která může být vnucena Sovětskému svazu (zemím socialistického společenství) a také na požadavky výstavby a přípravy sovětských ozbrojených sil a země (ostatních zemí socialistického společenství a jejich ozbrojených sil) na takovou válku.**

Vojenská doktrína je určována charakterem společenského zřízení, cíli a úkoly zahraniční a vnitřní politiky, ekonomickými, politickými, vojenskými, morálními a kulturními možnostmi státu (koalice — společenství) i zeměpisnou polohou a národními zvláštnostmi.

Vojenská doktrína každého státu má dvě vzájemně spjaté stránky — politickou, která je rozhodující, a vojenskou (vojenskotechnickou).

Zatímco v obsahu vojenské části je vojenská doktrína kapitalistických a socialistických států v mnohých názorech mohou přibližovat, v politickém obsahu jsou naprosto

protichůdné. U jednotlivých socialistických států a celého socialistického společenství Varšavské smlouvy mají výrazně obranný charakter, který je určován jejich důsledně mírovou politikou. Naproti tomu v kapitalistických zemích, zejména v paktu NATO, mají reakční, agresivní, antikomunistický charakter, který vyplývá z jejich vykořisťovatelského společenského zřízení a snah o změnu výsledků druhé světové války.

Vojenské doktríny socialistických států se opírají o poznatky socialistické vojenské vědy. Jejich závěry jsou zakotveny v rádech a předpisech, branných a jiných zákonech, rozbořech a směrnících ministrů obrany a v řadě dalších stranických, politických a vojenských dokumentů.

1. **Politická stránka vojenské doktríny** odhaluje sociálně politickou podstatu války, na kterou se stát připravuje nebo ji vede. Dále odhaluje charakter jeho politických cílů v dané válce a vytyčuje požadavky na vojenskou výstavbu, přípravu země na válku. Na základě daných cílů zahrnuje:

- závěry o sociální politické podstatě války, kterou proti SSSR a socialistickému společenství mohou rozpoutat imperialisté,

- charakter politických cílů a strategických úkolů státu ve válce, jejich vliv na výstavbu armády a vojenského námořnictva, způsoby přípravy a vedení války.

K politickým základům doktríny patří hodnocení sociálně politické podstaty války, která může vzniknout v současném období. Toto zhodnocení vychází z leninské zásady dělení válce na spravedlivé a nespravedlivé. Když V. I. Lenin zdůrazňoval, že každá válka je pokračováním politiky tříd i států násilnými prostředky, dokázal, že spravedlivý nebo nespravedlivý charakter války bezprostředně závisí na cílech, v jejichž prospěch se válka vede.

Sovětská (socialistická) vojenská doktrína je založena na zásadě podpory spravedlivých válek, které se vedou ve jménu osvobození utiskovaných národů od vykořisťování kapitalismu, ve jménu ochrany a obrany vybojované svobody, vybojování a udržení národních nezávislostí.

Pokud se týče nespravedlivých válek, všichni sovětský lid i lid ostatních socialistických zemí vystupuje proti všem uchvatitelským válkám, včetně válek vedených mezi kapitalistickými státy, proti válkám k umlčení osvobozenického hnutí utlačovaných národů.

Klasifikace válek současně epochy z hlediska jejich politické podstaty, která je přijata sovětskou vojenskou doktrínou, vychází z hlavního zaměření sociálního boje, který v dané době převažuje ve světě. Mezi těmito válkami, nejspravedlivějšími, ale také nejmeně kompromisními a naopak nejrozhodnějšími, jsou války na obranu a ochranu socialistického státu, války proletariátu proti imperialismu, které sledují pokrokový cíl — ubránit hlavní plod mezinárodní dělnické třídy — světovou socialistickou soustavu. V takové válce budou obě strany sledovat nejrozhodnější politické a strategické cíle, které vycházejí z jejího třídního charakteru a bojových možností ozbrojených sil. Budou mít bezprostřední vliv na obsah a způsoby vedení války a na její nesmiřitelný charakter.

V plném souladu s těmito závěry sovětská vojenská doktrína věnuje hlavní pozornost přípravě státu a ozbrojených sil (spolu s tím socialistická vojenská doktrína zemí socialistického společenství) na válku světovou, jadernou, jako na střetnutí dvou sociálně protichůdných společenství států — imperialistického tábora a socialistického společenství.

K politické stránce doktríny dále patří:

- vědecky zdůvodněné závěry o organizaci stranickopolitické a ideologické práce v armádě a vojenském námořnictvu,

- základní usměrnění morálně politické a psychologické přípravy ozbrojených sil a všeho obyvatelstva na válku,

— sociálně politické principy výstavby ozbrojených sil na základě ekonomických možností země, kulturní úroveň a národních tradic lidu.

Z toho vyplývá závěr, že politický obsah sovětské (socialistické) doktríny vede k tomu, že v nejobecnější podobě můžeme konstatovat:

— SSSR (zemím socialistického společenství) jsou cizí uchvatitelské války,
— SSSR (země socialistického společenství) se nepřipravují a neusilují o vedení války k dosažení politického panství na světě nebo o změnu existujícího společenského zřízení v jiných státech,

— SSSR (země socialistického společenství) nemají žádnou potřebu ani snahu rozšiřovat státní hranice,

— co bylo vybudováno a vybojováno rukama pracujících socialistických zemí, bude bráněno se vši rozhodností; se stejnou rozhodností bude v duchu socialistického internacionalismu bráněna svoboda a nezávislost zemí socialistického společenství,

— ozbrojené síly SSSR a zemí socialistického společenství jsou připraveny všestranně pomoci při odražení agrese, která směřuje proti lidu vedoucímu národně osvobozené boj.

2. **Vojenská stránka vojenské doktríny** zahrnuje otázky spojené se stanovením vojenskostrategického charakteru války, způsobu jejího vedení, úkolů ozbrojených sil, které vycházejí z politických cílů války. Stanoví směry výstavby ozbrojených sil, jejich technické vybavení, přípravu a jejich použití ve válce a také zásady přípravy země z vojenského hlediska.

Tato stránka doktríny ukazuje cesty, prostředky i způsoby splnění úkolů stanovených ozbrojeným silám.

Mezi základní závěry vojenské stránky vojenské doktríny patří zejména **představa o možném charakteru války současné epochy, o jejím strategickém obsahu.**

Sovětská (socialistická) vojenská doktrína vychází z toho, že ozbrojené síly SSSR a socialistických zemí musí být připraveny k vedení světové války, podaří-li se jí agresorovi rozpoutat. V takové válce budou použity všechny existující ničivé prostředky, včetně jaderných.

Vojenská doktrína dále vychází v této souvislosti z toho, že válka by měla obrovský prostorový rozmach a rozsah a měla by mezikontinentální charakter, byla by vedena masovými ozbrojenými silami na souši, moři, ve vzduchu i v kosmickém prostoru. Byla by od samého začátku mimořádně ničivá a úporná. Z hlediska použití rozhodujících prostředků ničení by byla válkou jadernou.

Vojenská doktrína vychází z toho, že prakticky neomezený dosah zbraňových systémů by umožňoval napadnout a ničit libovolné objekty i v hlubokém týlu válčících stran, čímž se dále stírá rozdíl mezi týlem a zápolím. Je tomu tak proto, že pro válečné potřeby se využívá veškerý potenciál státu se všemi jeho základními složkami — ekonomickými, vědeckotechnickými, morálně politickými, vojenskými — i potenciál civilní obrany.

Společně s tím vojenská doktrína předpokládá možnost vedení války i v menším měřítku, s použitím pouze klasických prostředků ničení. Předpokládá dále, že každá válka bude mít svou strategickou tvář, své způsoby rozpoutání a jejího vedení.

Závěry vojenské části doktríny se vztahují k budování ozbrojených sil a k jejich přípravě na válku. Zahrnují otázky organizační struktury i technického vybavení ozbrojených sil, poměr i vztah mezi jednotlivými druhy ozbrojených sil, jejich doplňování, výchovy a výcviku vojsk a přípravy velitelů a štábů.

Přitom vychází z požadavků včasného, již v míru vytvořeného uskupení ozbrojených sil, nezbytného k odražení možné agrese nepřítele na základě zostřování vojenskopolitické situace na světě a v jeho jednotlivých částech. Tím vyloučit možnost působení, byť dočasně, faktoru překvapení a počáteční strategické iniciativy nepřítele.

Hospodářská a mobilizační příprava země, přechod národního hospodářství z mírového na válečný stav, organizace a vedení civilní obrany.

Mohutná výzbroj soudobých ozbrojených sil dává možnost na jedné straně zvítězit nad nepřítelem v krátké době, ale na druhé straně se zvyšuje význam přípravy i k vleklé válce. Naše doktrína, která se vyznačuje reálným hodnocením poměru sil a možností ozbrojených sil, vychází z předpokladu, že v příští válce by nešlo o „bleskovou válku“, ale o vleklé vyčerpávající střetnutí, i když by válka pravděpodobně netrvala tak dlouho jako minulé světové války. Z toho hlediska nelze předpokládat, že by bylo možné vést úspěšně válku bez silné podpory a využití všech hospodářských, technických a lidských možností a záloh země, celého socialistického společenství.

Závěry vojenského umění se týkají zejména způsobů a forem vedení bojové činnosti v různých podmínkách budoucí války. V nejobecnějším pohledu vojenský obsah vojenské doktríny představuje: odražení jakékoliv agrese nepřítele, vedení hromadných úderů s přechodem do rozhodných útočných, nepřetržitě do celé hloubky vedených útočných operací, vedení rozhodné činnosti až do úplné porážky agresora s použitím veškeré síly. Nejdůležitější strategické úkoly se musí plnit jednotným úsilím všech druhů ozbrojených sil, které se soustřeďují na hlavních válčících a směrech.

Značný význam vojenská doktrína přisuzuje všestrannému zabezpečení činnosti ozbrojených složek, teritoria a tvorby a využití záloh všeho druhu.

Závěry vojenské stránky doktríny stanoví principiální zásady organizace velení ozbrojeným silám v míru a ve válce.

Za výchozí se považuje princip jednoty politického a vojenského řízení ve válce, centralizovaného velení ozbrojeným silám s možností široké iniciativy a nezbytné samostatnosti v činnosti všech orgánů velení na všech stupních, v duchu zámyslu, v zájmu dosažení cílů v boji, operaci a ve válce.

Za hlavní druh bojové činnosti vojenská část doktríny považuje útok, který jediný může řešit základní úkoly v boji, operaci a ve válce. To v žádném případě není v rozporu s obranným charakterem socialistické vojenské doktríny. Nevylučuje ovšem možnost vedení obrany, která zůstává vynuceným druhem bojové činnosti. Obrana musí zpravidla vždy vytvářet podmínky k přechodu do rozhodného útoku a k úplné porážce nepřítele.

Vojenská doktrína je výsledkem rozvoje idejí k plnění vojenských úkolů, které má plnit stát a země socialistického společenství v určitém historickém období.

Složitost a rozpornost možné příští války neúprosně vyžaduje od velitelského sboru ČSLA hluboké studium její podstaty, charakteru a zvláštností. Objektivně vystupuje potřeba důsledně poznat a sledovat mnohostranné procesy možné války, stále hlouběji pronikat do podstaty daných jevů a do tendencí jejich dalšího vývoje.

Vojenská síla a připravenost států Varšavské smlouvy působí jako mírový faktor ve světové politice. Tato síla, umožněná jednotnými politickými cíli a jednotnou vojenskou doktrínou, je základní zábranou proti případným imperialistickým pokusům rozpoutat novou světovou válku. Nadále však vystupuje do popředí mimo jiné úkol přípravy velitelského sboru. K tomu s využitím sovětských pramenů slouží i tento článek.